

Nr 795

Av herr **Ståhl**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 126, angående organisationen av den statliga centrala rationaliseringsverksamheten, m. m.

Den statliga, centrala besparings- och rationaliseringsverksamheten bedrivs för närvarande i huvudsak genom fyra skilda organ, nämligen statskontoret, riksräkenskapsverket, statens organisationsnämnd och statens sakrevision. Härtill kommer specialrevisioner inom ett antal statliga myndigheter samt den granskningsverksamhet som utföres av riksdagens revisorer. Den organisatoriska splittring, som den på besparingar och rationaliseringar inom statsförvaltningen inriktade revisions- och granskningsverksamheten företer, har länge varit föremål för kritik. Såväl konkreta förslag som mera allmänt hållna önskemål har framförts om en organisatorisk koncentring av det statliga besparings- och rationaliseringsarbetet i syfte att effektivisera detta. Förslag med denna innebörd framlades sålunda av 1949 års rationaliseringsutredning. Denna ledde emellertid icke till något förslag från Kungl. Maj:ts sida. Efter motioner i riksdagen tillsattes en ny utredning år 1956 med uppdrag att överse organisationen av det statliga besparings- och rationaliseringsarbetet. På grundval av 1956 års rationaliseringsutredning framlägger Kungl. Maj:t nu i proposition nr 126 ett förslag till omorganisation av den statliga, centrala besparings- och rationaliseringsverksamheten. Propositionen, som i vissa delar avviker från utredningsförslaget, innebär i huvudsak en koncentring av den rationaliserings- och granskningsverksamhet, som nu utföres av statskontoret och statens organisationsnämnd, till ett centralt rationaliseringsorgan samt ett sammanförande av den revisionsverksamhet, som nu bedrivs genom riksräkenskapsverket och statens sakrevision, till ett centralt revisionsorgan. Dessutom föreslås att specialrevisionerna inom vissa myndigheter skall avvecklas.

I stort sett torde det i propositionen framlagda förslaget vara ägnat att leda till den förstärkning av besparings- och rationaliseringsverksamheten, som länge efterlysts. Men en oeftergivlig förutsättning för att detta syfte skall nås är att rationaliserings- och besparingsarbetet inte stelnar i administrativt tungrodda, byråkratiska former utan att den rörlighet i besparingsarbetets organisation som varit kännetecknande för såväl organisationsnämndens som sakrevisionens hittills bedrivna arbete bevaras.

Rationaliseringsorganet

erinrar om att organisationsnämnden bedrivit sitt arbete genom olika arbetsgrupper, vilkas antal varierat med hänsyn till det aktuella arbetsläget.

Antalet befattningshavare inom grupperna har också skiftat med hänsyn till de föreliggande arbetsuppgifterna. I propositionen framhåller departementschefen att organisationen inom det nya rationaliseringsverket (statskontoret) skall bli sådan, att personalcirkulation skall förekomma såväl mellan de olika byråerna och sektionerna som mellan dessa och statsförvaltningen i övrigt. Den rörlighet i rationaliseringsverksamhetens arbetsformer som här angives av departementschefen är synnerligen betydelsefull att uppnå. Denna rörlighet, varigenom en önskvärd anpassningsbarhet kan nås till föreliggande rationaliseringsuppgifter, bör enligt min mening icke endast äga rum inom verkets skilda byråer inbördes och mellan verket och statsförvaltningen i övrigt, utan i förekommande fall bör även utanför statsförvaltningen stående expertis, med erfarenhet av rationaliseringsarbete inom exempelvis näringslivet, kunna knytas till rationaliseringsorganet för någon viss uppgift. Den frihet för rationaliseringsorganets ledning som här angivits att bestämma arbetsformerna med hänsyn till arten och omfattningen av föreliggande rationaliseringsuppgift bör enligt min mening komma till uttryck i instruktioner för verket.

Revisionsorganet

Ett väsentligt drag i sakrevisionens arbete har varit att genom direkta kontakter och under samarbete med berörda myndigheter söka *förebygga* en mindre rationell förvaltningsorganisation. Det har allmänt omvittnats att denna arbetsform varit av stort värde. Vid bildandet av det nya revisionsorganet, i vilket den nuvarande sakrevisionen skall ingå, är det av utomordentlig vikt att den förebyggande granskningsverksamhet, som sakrevisionen bedrivit, icke förloras. I detta hänseende vill jag understryka vad som i kommittéutlåtandet har framhållits av experten Lindbergson (se s. 197). Denne anför bl. a. följande:

Av bl. a. anförda skäl lämpar sig enligt mitt bedömande mindre väl den verksamhet, som hittills bedrivits inom sakrevisionen, att inlemmas i riksräkenskapsverket. Efter en sådan operation kan revisionen svårligen undgå att få en annan inriktning och insnöras i mera hävdvunna förvaltningsmässiga former. En sådan utveckling vore enligt mitt förmenande föga önskvärd. Sakrevisionen fyller bäst sin uppgift, om den kan verka som en frisk vind, som då och då blåser in i olika hörn av statsförvaltningen, där damm samlats på hög.

Jag förutsätter att även i detta hänseende föreskrift av angiven innebörd kommer att meddelas i instruktionen för det nya organet.

Under hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 126 måtte beakta vad ovan anförts.

Stockholm den 22 april 1960

Manne Ståhl